

BPK.7064.3.2020

**Pani
Gertruda Uścińska
Prezes
Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych**

Szanowna Pani Prezes,

uprzejmie informuję, że w trakcie analizy spraw kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich ujawnił się problem braku odpowiednich uregulowań prawnych w kwestii terminu oraz trybu rozpatrywania przez organy rentowe wniosków o przyznanie świadczeń uzależnionych od stwierdzenia niezdolności do pracy, złożonych przez ubezpieczonych, którzy poprzednio nie mieli ustalonego prawa do świadczeń.

Z uwagi na zawieszenie przeprowadzania przez lekarzy orzeczników ZUS i komisje lekarskie bezpośrednich badań z przyczyn związanych z przeciwdziałaniem COVID-19 termin rozpatrzenia tych wniosków uległ znacznemu wydłużeniu. Zgodnie z komunikatem opublikowanymi na stronie internetowej ZUS odwołane zostały wszystkie badania zaplanowane od 16 marca do dnia 24 kwietnia.

W art. 15 *zc* ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 374, 567, 568) ustawodawca uregulował wyłącznie sytuację osób, które już poprzednio miały przyznane prawo do świadczeń na podstawie orzeczeń o częściowej niezdolności do pracy, całkowitej niezdolności do pracy, całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji wydanych na czas określony, a ważność tych orzeczeń upływa w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii lub w okresie 30 dni następujących po ich odwołaniu. Zgodnie z powoływanym przepisem, orzeczenia te zachowują ważność przez okres kolejnych 3 miesięcy od dnia upływu terminu ich ważności, jeżeli przed upływem ważności tego orzeczenia złożony zostanie kolejny wniosek o ustalenie uprawnień do świadczenia na dalszy

okres. Okres wypłaty świadczenia ulega wydłużeniu do końca miesiąca kalendarzowego, w którym upływie wydłużony zgodnie z ust. 1 termin ważności orzeczenia o niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, bez konieczności wydania w tej sprawie decyzji (art. 15 zc ust. 3). Powyższa zasada ma odpowiednie zastosowanie do orzeczeń, których termin ważności upłynął przed dniem wejścia w życie ustawy, a nie zostało wydane nowe orzeczenie.

Również w przypadku orzeczenia o okolicznościach uzasadniających ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, wydanego na podstawie ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, którego ważność upływa w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii albo w okresie 30 dni następujących po ich odwołaniu, ustawodawca przewidział, że zachowuje ono ważność przez okres kolejnych 3 miesięcy od dnia upływu terminu ważności tego orzeczenia, jednak nie dłużej niż przez okres, o którym mowa w art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, w przypadku złożenia wniosku o ustalenie uprawnień do świadczenia na dalszy okres, przed upływem terminu ważności tego orzeczenia.

Ustawodawca ustanawiając szczególne rozwiązania w związku z przeciwdziałaniem COVID-19 nie odniósł się do sytuacji osób, które o przyznanie świadczenia uzależnionego od orzeczenia o niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji ubiegają się po raz pierwszy. W ich przypadku zawieszenie działalności lekarzy orzeczników i komisji lekarskich ZUS skutkuje niepewnością co do przysługującego prawa i utratą środków utrzymania. Osoby oczekujące na przyznanie świadczenia nie są ponadto informowane o przewidywanym terminie badania przez lekarza orzecznika czy komisję lekarską.

Zwrócić też należy uwagę, iż brak przepisów szczególnych wywołuje ten skutek, że organ zobowiązany jest działać na podstawie przepisów ogólnych (zawartych m.in. w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa), które określają terminy załatwienia sprawy.

Przy ustalaniu odpowiedzialności organu rentowego za zwłokę istotne jest, czy organ rentowy w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji, ewentualnie czy istniała możliwość wydania orzeczenia na podstawie przedłożonej dokumentacji bez konieczności przeprowadzania bezpośredniego badania osoby wnioskującej o świadczenie.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627) zwracam się do Pani Prezes z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/